

ГЕНЕАЛОГІЧНІ НОТАТКИ

УДК 94 (477)

Валерій Костирко

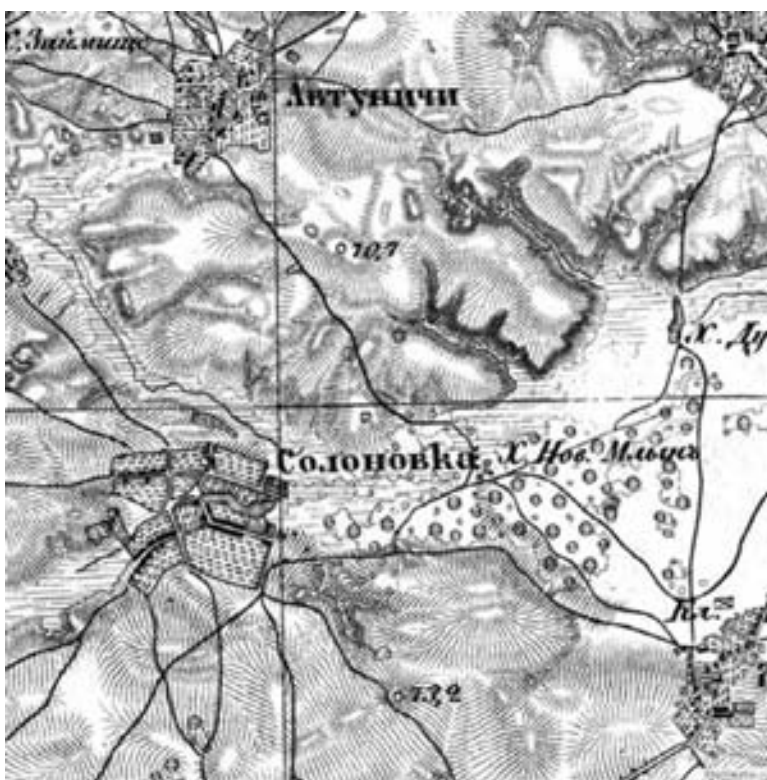

РІД КОСТИРКІВ ІЗ СОЛОНІВКИ

У статті йдеться про історію села Солонівки та рід Костирків. Частина цієї родини виїхала до Сибіру.

Ключові слова: Костирко, рід, земля, Солонівка.

На Чернігівщині проживає багато представників роду Костирків. Родові корені переважної більшості з них походять із сіл: Звеничева, Лав, Лукнова, Попівки і Солонівки. У пропонованому матеріалі розповімо про представників роду Костирків із села Солонівки Городнянського району.

[1. Арк. 10]

Цей населений пункт згадується уперше як хутір. Ймовірно він заснований в першій чверті XVII століття польським шляхтичем Фацем Кшиштофом, оскільки за підрахунками українських істориків у цьому регіоні Гетьманщини в цей час виникло

© Костирко Валерій Васильович – краєзнавець (м. Бийськ Алтайського краю).

понад 300 нових поселень [2. С.112]. Право володіння цим хутором закріплене Грамотою короля Іоанна Казимира за Бутовичами 27 березня 1649 р. *«Даємо знати цим листом нашим, – зазначається у ній, – що благородному Богдану Бутовичу за відмінну вірність і покірність у військовій і рицарській справі і щоб його заохотити милостю і увагою нашою королівською, до подальших для нас і Речі Посполитій послугам, визначили ми дати хутір, що називається Солоновка в Чернігівському повіті, лежить над річками Вербою, Солоновкою і Тятивою, куплений у Фаща покійним батьком його і ствердити за ним за правом ленним; а нині цією грамотою, ми затверджуємо вищезгаданий хутір з усіма грунтами, полями, річками, лісами, пасовищами, що прозиваються бутівськими, водницькими, смяцькими, від Шомши до Чекарипа розпростертих».*

Бутовичі* та їхні нащадки володіли цим селищем до 1804 року, після чого право володіння перейшло до титульного радника Івана Андрійовича Лисенка.

Згідно з даними «першого перепису» населення цього населеного пункту – присяги Петру I в 1718 р. – у селі мешкало 37 душ чоловічої статі. Під присягою писар зафіксував Мафія Даниловича – попа Свято-Микільської церкви і жителів села Солонівки: війта Терешка Кулагу і 35 посполитих: Павла Головка, Демка Слюсаря, Леона Хихлуха, Павла Ященка, Івана Протасенка, Кирила Гончара, Лавр. н. Литошенка, Конона Хорлана, Федора Стельмаха, Івана Бободайла, Мартина Хихлуха, Отрошка Дудиненка, Кирила Помісячного, Онукія Кудлоєнка, Гришка Солодовникова, Павла Кондратенка, Михайла Хвещенка, Івана Красного, Єрмолу Гречуху, Отрохима Паламар. н.а, Юска Швеця, Гаврила Волевоченка, Олексія Коржа, Івана Кута, Стефана Кута, Василя Погиба, Гаврила Гарицького, Максима Репкола, Лавр. н. Миколаєнка, Олексія Великого, Герасима Лихочовця, Гаврила Неділька, Ничипора Мороза, Андрійя Єрмоленка, Матвія Кута [З.С.126-127]. У присязі згадані тільки особи чоловічої статі. Ці та інші жителі могли оселитися в селі так, як описує О. Русов у своїй монографії: «Спочатку селище складалося з однієї сім'ї або роду, згодом роди стали припускати до себе і із сторонніх, т.з. «потужників», «аби ж їм у службі допомогли супольно і помитки платежі». Це право спочатку одного роду, а потім і усього товариства цього села продавати новоприбулим членам дворице і землю і надавати право на користування в усіх уходах до кордонів, куди доходили плуг і сокира, створило, окрім учасників особистої власності, тобто спільне володіння різними угіддями, які утрималися до теперішнього часу» [4.С.9-10].

Звідки прийшли в с. Солонівка частина жителів? На мій погляд, вони могли з'явитися там з правобережної України в результаті: – бойових дій і грабунку території турками і татарами (події 1675 р.); – насильних дій з боку чиновників Московської держави (події 1714 р). Основним джерелом існування жителів села був, звичайно, обробіток землі. Одним же з побічних джерел отримання доходу могло бути спалювання дерев, заздалегідь закиданих землею. У результаті цього процесу виходило деревне вугілля, яке йшло на продаж [5]. У 1732 р. в Городнянській сотні в Солонівці, згідно з переписом, числилися: будинок попівський – 1; школа – 1; шпиталь – 1 [6.С.20]. У історії цього села багато різних сторінок: перебування жителів села в кріпосній залежності, викуп землі суспільством – після відміни кріпосного права, колективні виступи проти влади в 80-х роках ХІХ століття, участь жителів у встановленні Радянської влади. Не обійшов голодомор 1930-х років і жителів села. Рамки цієї статті не дозволяють повною мірою розповісти повніше про ці та інші події з життя села. Про це йтиметься у наступних студіях.

* Бутовичі – один з кількох старовинних дворянських родів шляхетського походження, записаних в VI частину родовідних книг губерній: Ковельської, Мінської, Могильовської і Чернігівської. У останній записано потомство військового товариша Івана Богдановича Бутовича, один з синів якого, Степан Іванович, був генеральним осавулом (1709 – 17 рр.), а інший, Григорій Іванович, священиком, а два онуки, Дем'ян і Степан Степановичі – знатними бунчуковими товаришами. Онук останнього з них, Олексій Петрович (1759 – 1829 рр.), був чернігівським і вітебським губернатором. Детальніше життя і діяння нащадків Бутовичів описане в «Нарисах про старі дворянські роди Чернігівської губернії» М. Милорадовича (Записки Черниговского губернского статистического комитета. Кн.2. – Чернигов, 1868 г. –С. 115 – 133).

У цьому селі майже 300 років мешкають представники роду Костирків. Звідки вони могли з'явитися у цьому населеному пункті? Архівних даних, що підтверджують попереднє їхнє місце проживання, на сьогодні мені невідомо. Мною знайдені дані про проживання носіїв прізвища Костирко в Овруцькому старостві в XVI столітті. Предки вони Костирко з Солонівки або ні, поки доказів цьому в нас немає. Але прийняти цю гіпотезу можна. Найімовірніше вони потрапили на Городнянщину після подій 1712–14 років і не відразу, а поживши якийсь час в інших населених місцях, поки не дісталися до Солонівки, де і затрималися майже на 300 років. Вони з'явилися тут найпевніше після 1718 року. Чому? Їх немає в «Присязі Чернігівського полку 1718 року», хоча під цим документом були зобов'язані прикладати руку всі жителі Московської держави.

У 1729 р., згідно з ревізькими списками, в селі Солонівка уже числився «Федір Костирко, посполитий, можний» [7.АРК.141зв.]. У 1732 р., згідно з ревізією, числився «посполитий малогрунтовий Федір Костирка, підданий бунчукового товариша Дем'яна Бутовича» [8.АРК.232]. Далі, у 1738 р., про нього зазначається: «Посполитий, підсусідок, худоби немає, Хведор Костирко, двір №9 – підданий бунчукового товариша Дем'яна Бутовича: хата 1, сім'я – 1» [9.АРК.387]. 1739 р. Ревізія: «Посполитий, підсусідок, худобу має, Федір Костирко, підданий бунчукового товариша Дем'яна Бутовича». [10.АРК.344зв.]. 1741 р. Ревізія. У розділі «Різні майстрові люди у володіннях, що перебувають між посполитих», згаданий «худобу має, стельмах Яків Костирко» [11.АРК.380зв.]. 1743 р. Згідно з ревізією, «посполитий, злидений, худобу має, Ананко Костирка, підданий бунчукового товариша Дем'яна Бутовича» [12.АРК.268]. 1748 р. Ревізія: «Посполитий, злидений, худобу має, Ананко Федоров син Костирка, підданий бунчукового товариша Дем'яна Бутовича» [13.АРК.586].

1751р. Згідно з ревізією: «Посполитий, злидений, худобу має, Яків Костирка, підданий бунчукового товариша Дем'яна Бутовича» [14.АРК.495]. 1755р. Ревізія: «Посполитий, украй злидений зі скотом, Яків Костирка, підданий бунчукового товариша Дем'яна Бутовича». [15.АРК.327зв.] У 1765 – 1769 рр. під час проведення Генерального опису Лівобережної України в с. Солонівці Городнянської сотні Чернігівського полку мешкали жителі, що носили прізвище Костирко, зокрема піддані Ганни Бутовичевої, вдови Семена Бутовича, посполиті Костирко:

«Двір 7. У нім 2 хати, 5 комор, 4 сараї, 1 овин. У дворі живуть:

Яків Костирко 70 років (1695 р. н.), його дружина Агафія 60 років (1705 р. н.);

його перший син Михайло – 45 років (1720 р. н.), його дружина Гафія – 40 років (1725 р. н.):

їхні діти: Дмитро – 20 років (1745 – 1750 р. н.)

Василь – 8 років (1757 – 1762 р. н.)

Іоанн – 3 роки (1762 – 1768р. н.)

Олена – 10 років (1755 р. н.);

його другий син Григорій – 30 років (1727 – 1735 р. н.), його дружина Марія – 25 років (1737 – 1740р. н.):

їхні діти: Трофим – 10 років (1755 р. н.)

Іван – 8 років (1757 – 1758р. н.)

Матвій – 5 років (1760р. н.)

Євдокія – 11 років (1754 р. н.)

Агрипина – 2 роки (1763 р. н.);

його третій син Максим – 27 років (1738 р. н.), його дружина Уляна – 25 років (1740 р. н.):

їхні діти: Ілля – 3 роки (1762 р. н.)

Агрипина – 7 років (1758 р. н.);

його 4-й син Семен – 25 років (1740 р. н.), його дружина Параскева – 20 років (1745 р. н.);

їх діти: Андрій – 2 роки (1763 р. н.)

Ефросинья – 3 роки (1762 р. н.)

його 5-й син Мартин – 20 років (1740 – 1745 р. н.), його дружина Гафія – 19 років (1746 – 1749 р. н.):

їх син: Степан – 1 рік. Мешкали в одній хаті – 26 душ, з них ч. п. – 15 душ, ж. п. – 9 душ.

У іншій хаті брат його (Якова) рідний – Григорій 50 років (1715 р. н.), його дружина Ір. н. – 45 років (1720 р. н.):

його син Степан (Сімеон) – 25 років (1740 – 1743 р. н.), його дружина Параскева – 20 років (1745 р. н.):

їхні діти: Леонтій – 3 роки (1762 – 1770 р. н.)

Ілля – 1 рік (1764 р. н.)

Мар. н. – 9 років (1756 р. н.)

Ксенія – 2 роки (1763 р. н.).

Мешкали в одній хаті – 9 душ, з них ч. п. – 5 душ, ж. п. – 4 души. Худоби у нього (Якова): 5 коней, 2 воли, 2 корови, 2 телиці, 15 овець, 2 кози, 7 свиней.

Всього у дворі №7 с. Солонівка мешкало 35 душ по прізвищу Костирко, з них ч. п. – 20 душ, ж. п. – 15 душ» [16.АРК.АРК.844зв. – 846].

З 1780 по 1804 рік в селі Солонівка мешкали кілька поколінь сім'ї Костирко:

«1. Михайло Яковлев (1720 – 1779 рр.?), його дружина Гафія Данилівна (1725 р. – р.). Їхні діти:

1.1. Димитрій (1745 – 50 – 1803?рр.), з дружиною Мар. н.ю Романівною (1759 р. н.) і дітьми: Сидором (1775 р. н.) і дружиною Марфою Федорівною (1777 р. н.), Іуліанією (1778 р. н.), Савелієм (1781 р. н.), Кирилом (1787 р. н.). У Ісидора і Марфи були свої діти: Євстратій (1799 р. н.), Матвій (1803 р. н.);

1.2. Василь (1757 – 62 р. н.), його дружина Дарія Федорівна (1769 р.) і з дітьми: Климентієм (1794р. н.), Вассою (1799 р. н.), Пантелеймоном (1802 р. н.);

1.3. Трофимом (1766 р. н.), з дочкою Іриною (1798 р. н.);

1.4. Іоанном (1762 – 68 р. н.).

Окрім них, в селі мешкали сім'ї Костирко, брата Михайла: Григорій Яковлев (1727- 35 р. н.) з дружиною Марією Миколаївною (1737- 40 р. н.). Їхні діти: Трофим (1755 р. н.) з дружиною Марією Микитовною (1757 р. н.) і дітьми: Оленою (1794 р. н.), Артемієм (1795 р. н.), Марією (1798р. н.), Миколою (1802 р. н.).

1.1. Іоанн (1757 – 58р. н.), з дружиною Ганною Стефанівною (1768 – 1803 р. н.) і дітьми: Мар. н.ю (1782г.), Євдокією (1784 р. н.), Агрипиною (1787г.), Титом (1790 р.);

1.2. Матвій (1760 – 1803?рр.), з дружиною Агрипиною Микитовною 1768 р. н.) і дітьми: Михайлом (1784р. н.), Петром (1786р. н.), Павлом (1792 р. н.), Пелагеей (1794 р. н.);

1.3. Агрипина (1763 р. н.);

Разом з ними мешкав племінник Григорія Яковлева – Андрій Сімеонов (1763 р. н.) з дружиною Оленою Лавр. н.вною (1771 р. н.).

2. Брат Михайла – Мартин Яковлев (1740–45 – 1803?г.г.) з дружиною Гафією Василівною (1746 -49 р. н.). Їхні діти: Євменій (1774 р. н.) з дружиною Тетяною (1777 р. н.);

2.1. Сімеон (1775 р. н.);

2.2. Трофим (1782 р. н.);

2.3. Олексій (1785 р. н.);

2.4. Ісідор (1791 р. н.).

3. Двоюрідний брат – Сімеон Григорьев (1743–1791?рр.) з дружиною Параскевою Григорівною (1745 р. н.). Їхні діти:

4.1. Андрій Семенов (1763 р. н.) з дружиною Параскевою Іванівною (1764 р. н.). У них самих були діти: Євфимій (1781 р. н.), Петро (1784р. н.), Гаврило (1789 р. н.), Євдокія (1792 р. н.), Харламп (1799 р. н.), Ір. н. (1802 р. н.), Єлисавета (1803 р. н.). З ними жили племінники: Ульяна (1793 р. н.), Короп (1795 р. н.).

4.2. Леонтій (1770 р. н.) з дружиною Іустинією Гаврилівною (1773 р. н.). У них самих вже були діти: Ксенія (1792 р. н.), Ганна (1795 р. н.), Лукія (1799 р. н.), Логгин

(1801 р. н.);

4.3. Климентій (1771 р. н.) з дружиною Мар. н.ю (1776 р. н.). У них була дочка: Феодора (1802 р. н.), Трофим (1809 – 22.12.1884 р.);

4.4. Євфрем (1773 р. н.);

4.5. Євфросинія (1770 р. н.);

4.6. Марфа (1778 р. н.);

4.7. Параскева (1781 р. н.);

4.8. Христина (1783 р. н.)

5. Племянник – Олексій Григорієв (1761 р. н.), з дружиною Ульяною Нестеровною (1764 р. н.). Їхні діти:

5.1. Анастасія (1787 р. н.); 5.2. Марфа (1790 р. н.); 5.3. Григорій (1792 р. н.); 5.4. Самуїл (1795 р. н.); 5.5. Марфа (1799 р. н.); 5.7. Олександра (1803 р. н.). Разом з ними жили: брат Олексія – Филимон (1764 р. н.) з дружиною своєю Євдокією Опанасівною (1764 р. н.).

6. Племянник – Ілія Максимов (1762 р. н.) з дружиною Євфросинією Яківною (1769 р. н.) і сином Никифором -1789 р. н.)»[17] .

На жаль, архів метричних книг з с. Солонівки за період з 1845 – 1875 не зберігся (загинув під час Другої світової війни 1939–45 рр.). У період часу з 1875 по 1914 роки в селі мешкали кілька поколінь сім'ї Костирків. Серед них і предки, що поїхали в 1893 році в Сибір:

«1. Микита Савельєв (≈ 1847 – 1912 р. н. з дружиною Феклою Йосипівною (1847–1912 г.г.), з дітьми:

1.1. Анастасія (1873 – 22.05.1879 р. н.);

1.2. Іоанн (29.08.1875–07.08.1878 р. н.);

1.3. Христина (29.07.1878 р. н.);

1.4. Андрій (04.07.1881 – 1933 р. н.);

1.5. Лука (20.10.1884 р.);

1.6. Євдокія (12.08.1887 р. н.);

1.7. Борис (23.07.1890 02.1962 р. н.). Окрім них, в селі мешкали ще сім'ї родичів, брати Микити:

2. Андрій (Савін – Савельєв – 1859 р.) з дружиною Марією Володимирівною (1862 р. н.) з дітьми:

2.1. Іоанн (26.09.1881 р. н.);

2.2. Сергій (25.09.1883 р. н.);

2.3. Михайло (23.09.1885 р. н.);

2.4. Онисим (13.02.1892 р. н.).

3. Григорій (Савін – Савельєв 1863 р. н.) з дружиною Гликерією Наумовою (1866 р. н.) і дітьми:

3.1. Анастасія (21.10.1895–20.09.1897 р. н.). Окрім них, й інші сім'ї, родичі.

4. Савва Ісидоров (1827 – 01.10.1897 р. н.) з дружиною Ір. н.ю Пантелемоновою і дітьми:

4.1. Петро (1870 р. н.) з дружиною Варварою Максимівною (1879 р. н.) і своїми дітьми:

4.1.1. Анастасією (1895 р. н.) і Іоанном (10.08.1898 р. н.);

4.2. Никанор (1875 р. н.) з дружиною Оленою Євфимієвою (1879 р. н.) і своїми дітьми:

4.2.1. Іоанн (1900 – 13.09.1903 р. н.);

4.2.2. Феодосій (04.02.1904 р. н.);

4.2.4. Микола (16.05.1907 – 16.03.1913 р. н.);

4.2.5. Ольга (13.07.1910 р. н.);

4.2.6. Григорій (19.01.1913 – 11.02.1913 р. н.);

4.2.7. Прокіп (08.07.1914 р. н.);

4.1.3. Параскева (30.10.1877 – 28.11.1883 р. н.);

4.1.4. Іоанн (29.08.1880 – 24.11.1883 р. н.);

4.1.5. Анастасія (24.10.1883 р. н.). 9. Лука Климентійович, дядько Микити (1820 – 26.02.1890 р. н.)»[18,19].

*Довідка: Усі наведені вище дати за старим стилем.

Тепер трохи про Микиту Савельєва, що переселився в Сибір у 1893 році. Він, ймовірно, закінчив Мошонське сільське початкове народне училище, оскільки умів розписуватися. Грамоті він навчив і сина Андрія – закінчив Мошонське сільське початкове народне училище, оскільки той теж умів розписуватися. Інших учбових закладів поряд із селом у той час більше не було. Вінчався він з Феклою ймовірно в 1872 році. У них народилося 7 дітей. Перша дитина – Анастасія – прийшла у світ в 1873 році, померла від дитячої хвороби 22.05.1879 року. Друга дитина – Іоанн – народилася 29.08.1875 року, помер від дитячої хвороби 07.08.1878 року. Третя дитина – Христина – народилася 29.07.1878 року. П'ята дитина – Лука – народилася 20.10.1884 року. Шоста дитина – Євдокія – народилася 12.08.1887 року, померла в період до 1893 року. Сьомою дитиною був Гліб – народився 23.07.1890 року, усе життя прожив під ім'ям Борис. У сім'ї Микити вижили 4 дитина з 7 – Христина, Андрій, Лука і Гліб (Борис). Судячи з імен дітей – Микита і Фекла – були благочестивими християнами. Микита мав у власності земельну ділянку. Розмір її був малий і міг становити від 0.14 до 0.24 десятини землі на душу, і не дозволяв прогодувати та виростити дітей, до того ж урожаї озимини і яр. н. за останні роки в губернії різко впали. Насувався голод, і він настав на початку 1890 років. Кількість жертв «цар-голоду» 1891-1892 рр. – з доступної інформації в 1892 – 1893 рр. коливається за різними оцінками (радянських істориків у тому числі) від 350 (за оцінкою академіка Новосельського радянського періоду) до 450 тис. (включаючи померлих від хвороб, – по Річарду Робинсу) [20]. З більшою мірою вірогідності це була головна причина, яка спонукала Микиту Костирка прийняти мужнє рішення, у віці понад 40 років поїхати, залишивши назавжди своїх рідних, разом з сім'єю в невідомі краї – Сибір, де, за розповідями людей, давали багато землі. Зібралися у дорогу вони не одні, а разом із земляками – жителями с. Солонівка і довколишніх сіл та хуторів, які і становили кістяк українців – переселенців деревні Глушинської Барнаульського повіту Томської губернії. Рішення Микити про переїзд у Сибір зіграло свою вирішальну роль не лише для його дітей, але і для нас, його нащадків. Не приймай його – можливо, не було б сьогодні багато кого з Костирків на сибірській землі, далеко від рідних місць.

1. Военно-топографическая карта Российской Империи 1846-1863 гг. созданная под руководством Ф.Ф. Шуберта и П. А. Тучкова. Масштаб: 3 версты на дюйм. Ряд: XIX, лист: 10. <http://www.etomesto.ru/shubert-map/19-10/>

2. Кривошея В.В. Козацька еліта Гетьманщини/ Володимир Кривошея. – К. Стило. 2008. – С. 112.

3. 3. Присяга Чернігівського полку 1718 року. /Под ред. Рябцева В.В. – Чернігів, 2011. – С. 73;126-127.

4. Русов А.А. Описание Черниговской губернии. /А.А. Русов/ Т.1. 1898. – С. 9,10.

5. Письмо Олега Костирко (г. Минск).

6.. Горобец С.М. Реестр приездных, владельческих, старшинских и бунчуковых товариства дворов, також поповских, дяковских, поламарских, шинковых, школ, шпиталей и футоров //Сіверянський літопис. – 2008. – №4 – С.20.

7. ЦДІАК.- Ф.51. – Оп.3. – Д.19403. – Арк.141зв.

8. ЦДІАК. – Ф.51. – Оп.3. – Д.19363. – АРК.232.

9. ЦДІАК. – Ф.51. – Оп.3. – Д.19377. – АРК.387.

10. ЦДІАК. – Ф.51. – Оп.3. – Д.19322. – АРК.344зв.

11. ЦДІАК. – Ф.51. – Оп.3. – Д.19336. – АРК.380зв.

12. ЦДІАК. – Ф.51. – Оп.3. – Д.19342. – АРК.268.

13. ЦДІАК. – Ф.51. – Оп.3. – Д.19328. – АРК.586.

14. ЦДІАК. – Ф.51. – Оп.3. – Д.19357. – АРК.495.

15. ЦДІАК. – Ф.51. – Оп.3. – Д19356. – АРК.327зв.
16. ЦДІАК. – Ф.57. – Оп.1. – Д.12. – АРК.АРК. 844 зв. – 846.
17. ДАЧО. – Ф.679. – Оп.1. Исповедные книги Николаевской церкви с. Солоновка. – Д.416. – АРК. 114; Д. 453. – АРК.420-421; – Д.458.- АРК.111 – 112; – АРК.991 – 992,994.
18. ДАЧО.– Ф.679. – Метрические книги Николаевской церкви с. Солоновка. – Оп.10. – Д.287. – Д. 315. – 340. – Д.3381. – АРК. 20,153, 271. – Д. 3414.- АРК.АРК. 78,184, 208, 209,225.
19. ДАЧО. – Ф. 679. – Метрические книги Солоновской Николаевской церкви, с. Солоновка 1875 – 1890 года. – Оп. 10. – Д. 3304. – 3328. – АРК.АРК. 17, 179, 371, 20, 164, 218, 280.
20. <http://corporatelielivejournal.com/1892.html>

В статье рассказывается об истории села Солоновка и род Костырко. Часть этой семьи выехала в Сибирь.

Ключевые слова: Костырко, род, земля, Солоновка.

In the article told about history of village of Solonovka and sort of Kostyrko. Part of this family drove out to Siberia.

Keywords: Kostyrko, family, earth, Solonovka.

